

a.remissvar@regeringskansliet.se
marie.ek@regeringskansliet.se (kopia)

Ett inkluderande jämställdhetspolitiskt delmål mot våld (SOU 2024:21)

Er beteckning: A2024/00369

Länsstyrelsen i Västra Götalands län yttrar sig över: Ett inkluderande jämställdhetspolitiskt delmål mot våld. Delbetänkande av utredningen om en stärkt styrning av arbetet mot könsrelaterat våld och hedersrelaterat våld och förtryck (SOU 2024:21).

Sammanfattning

Länsstyrelsen Västra Götaland (fortsatt Länsstyrelsen) tillstyrker utredningens förslag om att inte införa ett särskilt delmål om hedersrelaterat våld och förtryck. Länsstyrelsen tillstyrker också utredningens förslag om att i stället benämna denna specifika våldstyp i en ny och mer inkluderande målformulering av det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet. Länsstyrelsen delar samtidigt regeringens åsikt om att hedersrelaterat våld och förtryck kräver ökad uppmärksamhet, en tydlig målstruktur och evidensbaserade åtgärder anpassade efter problematikens specifika karaktär och uttryck.

Länsstyrelsen har emellertid synpunkter på utredningens förslag till en ny målformulering. Länsstyrelsen förslår en justering av förslaget och anför en rad skäl till detta, varav det främsta är att beakta särskild sårbarhet för våldsutsatthet. Synpunkter framförs också på tillhörande målkommentar.

Därutöver har Länsstyrelsen några synpunkter. Sammanfattningsvis är dessa:

- Arbetet att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld bör fortsättningsvis inriktas på att nationellt utveckla evidensbaserade metoder och forskningsbeprövade arbetssätt. Dessa bör sedan spridas på regional och lokal nivå, samt implementeras i berörda aktörers ordinarie verksamhet.

- Inför obligatoriska kurser om hedersrelaterat våld och förtryck i grundutbildningen för exempelvis: socionomer, lärare, förskolepedagoger, poliser, åklagare och domare.
- Inrätta en fristående central nationell myndighet med övergripande ansvar för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck, där ansvarsområdet sträcker sig från att ta fram evidensbaserade metoder och forskningsbeprövade arbetssätt till kartläggning av förekomst och utförande av kompetenshöjande insatser. Alternativt ge Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen i Östergötland ett tydligare uppdrag och mandat att vara ledande i arbetet med att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck. Oavsett alternativ är det enligt Länsstyrelsen av största vikt att en sådan nationell specialistmyndighet har den kompetens som krävs för våldets specifika uttryck och karaktär.

Synpunkter på delbetänkandets bedömningar och förslag

7   Analys och bedömning angående ett särskilt delmål om hedersrelaterat våld och förtryck

7.2 Det bör inte införas ett särskilt jämställdhetspolitiskt delmål om hedersrelaterat våld och förtryck

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att inte införa ett särskilt delmål, och delar utredningens bedömning att nackdelarna sammantaget överväger fördelarna gällande införandet av ett särskilt delmål om hedersrelaterat våld och förtryck. Det främsta skälet till att Länsstyrelsen stödjer bedömningen är att införandet av ett särskilt delmål inte skulle vara lösningen på de omfattande brister som berör arbetet med att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck. Som framgår av utredningens genomgång av brister rörande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck spänner dessa över ett brett spektrum - från bristen på forskning och evidensbeprövade metoder till rädsla hos yrkesverksamma att agera i enlighet med professionens ansvarsområden och gängse lagstiftning.

Ytterligare ett skäl för Länsstyrelsens tillstyrkande är utredningens bedömning att de olika våldsformerna behöver uppmärksammas särskilt, och då i synnerhet hedersrelaterat våld och förtryck, samtidigt som arbetet med de sjätte delmålet även fortsättningsvis bedrivs samlat. Vidare delar Länsstyrelsen delbetänkandets

bedömning att aspekter av hedersrelaterat våld och förtryck måste lyftas inom övriga jämställdhetspolitiska mål och relevanta utgiftsområden. I sammanhanget vill Länsstyrelsen nämna att myndigheten lyft fram konsekvenser av hedersrelaterat våld och förtryck i övriga fem delmål i myndighetens nu gällande regionala jämställdhetsstrategi¹ i syfte att främja ett holistiskt perspektiv i det regionala och lokala jämställdhetsarbetet.

Länsstyrelsen vill emellertid framföra att myndigheten delar regeringens åsikt om att hedersrelaterat våld och förtryck kräver ökad uppmärksamhet, en tydlig målstruktur och evidensbaserade åtgärder anpassade efter problematikens specifika karaktär och uttryck. Precis som Devin Rexvid framhåller i sitt särskilda yttrande underminerar hedersrelaterat våld och förtryck jämställdhet på ett helt annat sätt jämfört med andra våldsformer i och med att det kraftigt inskränker människors grundläggande fri- och rättigheter, ofta genom hela livscykeln även om uttrycken kan skifta (s. 184).

Länsstyrelsen är av åsikten att det inte nödvändigtvis råder ett motsatsförhållande mellan utredningens förvaltningspolitiska bedömning och analys, och ett mer praktiknära förhållningssätt, som bland annat kommer till uttryck i Devin Rexvids särskilda yttrande, och genom utredningens inhämtande av synpunkter från civilsamhällesorganisationer. Enligt Länsstyrelsens mening är dessa två förhållningssätt snarare tätt sammanbundna. Fokus för arbetet att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld bör fortsättningsvis inriktas på att nationellt utveckla evidensbaserade metoder och forskningsbeprövade arbetssätt. Dessa bör sedan spridas på regional och lokal nivå, samt implementeras i berörda aktörers ordinarie verksamhet.

Ett annat prioriterat fokus bör, enligt Länsstyrelsen, vara att kompetensutveckla yrkesverksamma för att hedersvåldsutsatta ska få det stöd och den hjälp de är i behov av och har lagstadgad rätt till. Kompetensutveckling behövs på alla nivåer, men framför allt yrkesspecifik utbildning som syftar till att ge mer handfast stöd och vägledning. Länsstyrelsen erfar att det råder en diskrepans mellan kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck och praktisk tillämpning i handläggning av hedersrelaterade ärenden. Dessutom erfar Länsstyrelsen att kunskapen om gängse lagstiftning, men framför allt tillämpningen av densamma, är förhållandevis låg. En möjlig framkomlig väg för att komma till rätta med den problematiken skulle, enligt Länsstyrelsen, vara att införa obligatoriska kurser om hedersrelaterat våld och förtryck i grundutbildningen för exempelvis: socionomer, lärare, förskolepedagoger, poliser, åklagare och domare. Det vore även önskvärt att

---

¹ [Jämställt Västra Götaland 2024-2027 | Länsstyrelsen Västra Götaland \(lansstyrelsen.se\)](https://www.lansstyrelsen.se/vg/om-lansstyrelsen/planering-och-strategi/jamstalldhetsstrategi-2024-2027)

läkare, tandläkare, barnmorskor och gynekologer fick kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck i sin utbildning.

7.4 Förslag till nytt delmål om hedersrelaterat våld och förtryck

Om regeringen skulle välja att införa ett särskilt delmål rörande hedersrelaterat våld och förtryck (och därmed gå emot utredningens förslag) anser Länsstyrelsen att lydelsen av ett sådant delmål skulle formuleras enligt följande:

Hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra. Alla, oavsett biologiskt kön, könsidentitet och uttryck, ska genom hela livet ha samma rätt och möjlighet till såväl kroppslig och psykisk integritet som att nå sin fulla utveckling oaktat livssituation och livsvillkor.

Argumenten för Länsstyrelsens förslag till formulering av ett sjunde delmål framkommer under avsnitt 8.1.1.

Länsstyrelsen anser därtill att familjebildning, det vill säga individens rätt att själv få bestämma om och i så fall när man önskar bli förälder, bör framgå i målkommentaren i raden av exempel på begränsningar (s. 147). Därutöver anser Länsstyrelsen att Migrationsverket bör omnämnas bland de myndigheter som arbetet bör riktas mot.

8 Förslag till ett nytt jämställdhetspolitiskt delmål

8.1.1 Förslag till ett mer inkluderande delmål för att förebygga och bekämpa våld

Länsstyrelsen menar att det är bra att utredningen tagit fasta på att ålder kan utgöra en särskild sårbarhet för våldsutsatthet, liksom att en persons rätt till frihet från våld är livslångt. Däremot anser Länsstyrelsen att det är anmärkningsvärt att förslaget på ett nytt mer inkluderande delmål inte inbegriper aspekter av andra särskilda sårbarheter och utsattheter. Det förefaller särskilt anmärkningsvärt mot bakgrund av att det av kommittédirektivet (2023:117) framgår att utredningen särskilt ska uppmärksamma sårbara gruppers utsatthet för våld samt behov av att i en ny nationell strategi öka fokus på särskilt sårbara gruppers våldsutsatthet. Dessutom framgår att en av utredningens utgångspunkter har varit att förslaget på ett mer inkluderande delmål ska underlätta tolkningen av vilka frågor och grupper som hör till målet. Därutöver innehåller utredningen redogörelser av internationella konventioner och forskning som exemplifierar olika faktorer av särskild utsatthet/sårbarhet och vikten att beakta dessa.

I utredningens fjärde kapitel (däribland 4.1.1) redogörs för olika former av särskild utsatthet och sårbarhet samt användningen av liknande begrepp och dess för- och nackdelar. Oavsett benämning för utredningen fram vikten av att beakta särskilda livsvillkor och livssituationer som är av betydelse för utsatthet av olika våldsformer. I delbetänkandet lyfts också flera konstateranden från den senaste jämställdhetsutredningen (SOU 2015:86) fram. I den utredningen konstaterades bland annat att en människas identitet och villkor samspelar med en rad olika faktorer, såsom ålder, etnisk tillhörighet, sexuell läggning och funktionsnedsättning, och att ett intersektionellt perspektiv därav bör få högre genomslag i jämställdhetspolitiken (s. 116). Av utredningen framgår dessutom att bland annat Myndigheten för delaktighet påtalat att grupper med särskild sårbarhet för våld inte synliggjorts tillräckligt i den nuvarande målformuleringen (s. 112–113).

Ytterligare ett skäl för att Länsstyrelsen anför vikten av att utvidga den nya delmålsformuleringen är att statistik visar att exempelvis personer med intellektuella funktionsnedsättningar och transpersoner är mer utsatta för prostitution och människohandel för sexuella ändamål (s. 77, 78). Att vissa grupper, såsom hbtqi-personer och personer med funktionsnedsättningar, är särskilt utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck framgår också av utredningen (s. 57, 80, 81). Därutöver finns flera faktorer kopplade till livsvillkor och livssituation som anses medföra särskild sårbarhet/särskild utsatthet för våld (s. 67).

Som framgår av utredningen är en stor del av de som utsätts för prostitution och människohandel för sexuella ändamål i Sverige migranter (s. 77). Vidare framgår att kvinnors utsatthet för våld i nära relationer kan förvärras om kvinnan dessutom är i beroendeställning till förövaren gällande hennes rätt att vistas i Sverige (s. 34). Länsstyrelsen anser därför att beroendeställning i relation till migrationsstatus är ett livsvillkor och en livssituation som utgör en särskild sårbarhet för att utsättas för våld.

Länsstyrelsen anser därutöver att begreppet kön bör förtydligas genom att skriva fram hur begreppet kön definieras i förslaget av en ny formulering av det sjätte delmålet. Förslagsvis utifrån den definition som framgår i delbetänkandet. Det vill säga att kön inkluderar såväl biologiskt kön som könsidentitet och uttryck (s.61).

Med anledning av ovan anförda skäl menar Länsstyrelsen att det är relevant att dels tydliggöra vad som avses med kön, dels inbegripa livsvillkor och livssituation i den nya formuleringen av det sjätte delmålet i syfte att i vidare mening specificera och inkludera olika aspekter av alla människors rättigheter och möjligheter till frihet från våld. Därutöver anser Länsstyrelsen att det är angeläget att inkludera en formulering som syftar till människans rätt att nå sin

fulla utveckling. (se argument för det tredje skälet till denna skrivning nedan samt på nästföljande sida).

Mot bakgrund av ovan framförda argument lämnar Länsstyrelsen förslag på en mer omfattande ny beskrivning av det sjätte delmålet. Länsstyrelsen har förståelse för att en målformulering ska vara kortfattad och slagkraftig. Samtidigt menar Länsstyrelsen att det är viktigt att det tydligt framkommer vilka frågor och grupper som omfattas av delmålet (jfr utredningens utgångspunkter).

Länsstyrelsens förslag

Mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt utnyttjande i prostitution och människohandel ska upphöra. Alla, oavsett biologiskt kön, könsidentitet och uttryck, ska genom hela livet ha samma rätt och möjlighet till såväl kroppslig och psykisk integritet som att nå sin fulla utveckling oaktat livssituation och livsvillkor.

Vidare har Länsstyrelsen en del synpunkter på utredningens förslag till målkommentar. För det första anser Länsstyrelsen att det bör framgå av målkommentaren att en persons utsatta belägenhet i form av beroendeställning till våldsutövaren/våldsutövarna särskilt måste beaktas.

För den andra anser Länsstyrelsen att exemplifieringen av faktorer som kan påverka en persons särskilda utsatthet eller sårbarhet (s. 151, 152) bör kompletteras med migrationsstatus och familjerättslig ställning. Även social och ekonomisk ställning skulle kunna vara relevant att nämna i denna uppräkningslista för att ytterligare belysa hur olika livsvillkor och livssituationer under en livscykel kan göra en person särskilt utsatt eller sårbar för våldsutsatthet. Dessutom skulle dessa exemplifieringar bidra till att visa på maktförhållanden och till att påvisa vikten av att tillämpa ett intersektionellt perspektiv i förståelsen av våldsutsatthet.

För det tredje anser Länsstyrelsen att utredningen bör överväga att utöka begreppet kroppslig integritet (som förvisso redan nu väger in rätten till den egna kroppen) till att också omfatta rätten till hälsa och utveckling genom exempelvis fysisk aktivitet, rörelse och lek, men också rätten att i relation till personlig mognad och utveckling få frihet att ta del av samhällets olika arenor. Gällande begreppet psykisk integritet menar Länsstyrelsen att det är angeläget att mer explicit tydliggöra vad som avses (förutom självkänsla och frihet) genom att utöka beskrivningen för att i högre utsträckning belysa individens rätt att nå sin fulla utveckling. Genom att använda begreppet "full utveckling" blir det en direkt koppling till FN:s deklaration om avskaffandet av våld mot kvinnor (Artikel 3), och därmed också till att dessa rättigheter är grundlagsskyddade i

Sverige (jfr s. 29, 63). Dessutom skulle dessa förtydligande skrivningar ta hänsyn till Devin Rexvids förslag om en ny delmålsformulering avseende hedersrelaterat våld och förtryck genom att skriva fram rätten ”att utveckla och utöva universella funktionsförmågor” (s. 187). Därigenom skulle även hedersrelaterat våld och förtrycks särskilda inskränkning av den utsattes livsutrymme samt grundlagsskyddade fri- och rättigheter inbegripas i en ny mer inkluderande delmålsformulering (jfr livscykelperspektivet s. 165).

För det fjärde anser Länsstyrelsen att det är angeläget att lyfta fram att barn och unga ska uppmärksammas särskilt, i likhet med förslag till målkommentaren för ett särskilt delmål mot hedersrelaterat våld och förtryck (s. 148). Anledningen till Länsstyrelsens förslag är att barn och unga i sin beroendeställning till vårdnadshavare och andra vuxna är särskilt utsatta och sårbara. Forskning visar att barn och unga som varit våldsutsatta löper högre risk att senare i livet utsättas för våld, eller att utöva våld är ännu ett skäl (jfr s. 165, 179). Ytterligare en anledning är vikten av att i ett tidigt skede i livet skydda våldsutsatta från ytterligare utsatthet och ge adekvata insatser för att ge stöd i bearbetningen av det våld som barnet eller ungdomen utsatts för.

För det femte anser Länsstyrelsen att det av målkommentaren bör framgå vad som avses med kön. Det vill säga att det skrivs fram att begreppet kön inkluderar såväl biologiskt kön som könsidentitet och könsuttryck.

8.3 Författningsmässiga konsekvenser

Länsstyrelserna

Länsstyrelsen har i nuläget inga synpunkter rörande eventuella konsekvenser för länsstyrelserna. Detta med anledning av att inga förslag på förändringar av länsstyrelsernas regionala arbete för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (förordning 2021:995) presenteras i delbetänkandet.

Länsstyrelsen vill emellertid framföra att behovet av evidensbaserade metoder och arbetssätt är centralt i länsstyrelsernas arbete, vilket Länsstyrelsen framfört i de senaste två årens återrapporteringar av arbetet med förordningsuppdraget 2021:995.

Enligt förordning 2021:995 (3 §) ska samordningsfunktionen stödja och bidra till införandet av effektiva metoder, arbetssätt och kunskapsstöd. Därtill ska samordningsfunktionens arbete vara kunskapsbaserat (4 §), vilket är lika givet som utmanande. Utmaningen är bristen på kunskap om metodernas effekter samtidigt

som efterfrågan på evidensbaserade metoder och forskningsbeprövade arbetsätt och kunskapsstöd är stor. En bidragande faktor är att flera myndigheter har uppdrag rörande metodstöd, men ingen myndighet har ett utpekat och övergripande ansvar att på nationell nivå ta fram nya, eller utvärdera redan befintliga metoder. En grundläggande förutsättning för att länsstyrelserna ska kunna bedriva ett arbete baserat på kunskap är, enligt Länsstyrelsen, att behovet av, och efterfrågan på evidensbaserade metoder och forskningsbeprövade arbetsätt tillgodoses på nationell nivå.

Inför arbetet med slutbetänkandet, och då specifikt uppdraget att se över styrning (4), vill Länsstyrelsen framföra att myndigheten ställer sig bakom Devin Rexvids synpunkt om behovet av en central nationell myndighet med det övergripande ansvaret för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck, där ansvarsområdet sträcker sig från att ta fram evidensbaserade metoder och forskningsbeprövade arbetsätt till kartläggning av förekomst och utförande av kompetenshöjande insatser. Antingen genom att inrätta en ny fristående myndighet eller genom att ge Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen i Östergötland ett tydligare uppdrag och mandat att vara ledande i arbetet med att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck. Oavsett alternativ är det enligt Länsstyrelsen av största vikt att en sådan nationell specialistmyndighet har den kompetens som krävs för våldets specifika uttryck och karaktär.

9 Konsekvenser av vårt förslag

9.1.4 Möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen och alternativa förslag

Utredningen framhåller att det finns en koppling mellan integrationspolitiken och politiken för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Länsstyrelsen instämmer i den bedömningen, men vill samtidigt understryka att det inte endast är denna våldsform som kopplar an till integrationspolitiken utan samtliga våldsformer som inbegrips i det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet. Länsstyrelsen menar att samhället riskerar att inte uppmärksamma våldsutsatthet för andra former av våld om hedersrelaterat våld och förtryck endast härleds till nationell eller etnisk härkomst, eller till kulturell eller religiös tillhörighet. Ett sådant synsätt går dessutom emot utredningens förespråkande om att yrkesverksamma bör ha ett brett perspektiv på våld i det initiala utredningsarbetet för att därefter bedöma vilken, eller vilka former av våld en person är utsatt för (se s. 139).

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektör Jörgen Peters med utvecklare Maria Ekholm och utvecklare Pernilla Martinsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Enhetschef Annika Lidström medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.